

„Soča“

izhaja vsak petek o polnoči in velja s prilogo „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljama: vse leto . . . . . gld. 4-40. pol leta . . . . . 2-20. četrt leta . . . . . 1-10.

SOČA

(Izdaja za Gorico)

Oznanila

in „POSLANICE“ plačujejo se za peštopno petit-vrsto: 8 kr., če se tiskajo 1 krat, 7 . . . . . 2 . . . . . 6 . . . . . 3 . . . . . Večkrat — po pogodbi. — Za večje črke po prostoru.

Izdajatelj in odgovorni urednik Andrej Gabršček.

„Bog in narod!“

Tiska „Goriška Tiskarna A. Gabršček“ (odgovoren Josip Krmpotič).

„Narodni Dom“ v Gorici

proslavo 50-letnice vladanja presv. cesarja Franca Jožefa I.

V Gorici, 6. marca.

Dne 2. marca 1898. bo petdeset let, od kar je nastopil vladat kot 18-letni mladenič naš najmilostljivejši cesar in kralj Franc Jožef I. Današnja Avstrija v polnem razcvitu novodobnega napredka je nastala pred njegovimi oči.

Kak čemo praznovati Slovenci kot narod to 50-letnico, je še malo znano. Vemo le to, da dežela krajska, koroška, štajerska, goriška, istrska in tržaška bodo obhajale ta izredni spomin z dobrodelnimi ustanovami.

Tudi deželni zbor goriški se je že bavil z mislijo, s katerim človekoljubnim zavodom bi mogel najlepše slaviti dan 2. dec. 1898. Najbrže se to zgodi z deželno bolnišnico in norišnico.

Ali prav bi bilo, ako bi goriški Slovenci tudi sami za se postavili spomenik, ki bi se naše pozne potomce hvaležno spominjal na slavnoljudsko cesarja Franca Jožefa I. in njegovo 50-letnico.

Podlistek.

Večni žid v Zagrebu

Tri dni tuge in nevolje.

Spisal Senoa, prevel J. F.

„Viveit!“ in zopet „Viveit!“ „Et rogo vos, spectabiles amici!“, nadaljuje „quid sunt isti pueri“ (in prasanu vas, častita gospoda, kaj so ti otročarji?) naj mi povedo per amorem dei (za božjo voljo), kaj so ti „stekliši“ (= somišljeniki jedne stranke)?

„Viveit!“ in še gromoviteje „Viveit!“, zaupijejo nato korleši. „To ne more več biti. ves oni skandal bodemo razpravljali in regnicolari congregazione coram statibus et ordinibus“ (pred ljudstvom in gosposko), in potem naprosimo „per representationem“ (po posebnem zastopstvu), da se vsi oni puntarji spravijo v zapor!“

Gromoviti „Viveit!“ „Kdor ne veruje tega, naj si prečita Verbecijsata, tam stoji črno na belem „nota infidelitatis“. In mi moramo to! Ali smo mi neki potepuhi? Gotovo ne! Mi smo vsi plemenitši, kraljevi bratje!“ Tako završi slavni govornik tenkim glasom svoj govor ter se prikloni s svojo težko glavo, hotoč označiti svojo važno osebo, da se konec nosa in prsta na nogi srečata čudnim načinom. Ali pri tem

oni, ob katerem bi se krasno družila narodna in patrijotična čustvovanja v nerazdružljivo celoto, ki bi kazala še poznim rodovom in zlasti nasprotnikom našim — naše slavne Avstrije: Slovenci smo, Avstrijanci smo!

To dvoje čustvovanj bi se dalo krasno združiti v ustanovi, ki je že veliko let najsrčniša želja vseh slovenskih rodoljubov v Gorici in na deželi — „Narodni Dom“.

Res je! Slovenci v Gorici smo kakor zgubljene ovčice, ker nimamo nikjer pravega središča in zbirališča. „Čitalnica“, „podporno društvo“, „Sokol“, „posojilnica“ imajo neprimerne prostore, kar ovira njih pravi razvitek. Slovenci nimamo središča gostilne in kavarne, kjer bi se shajali, kjer bi drug drugega našli, ne da se še posebe iščemo. In takega primernege poslojpa, kjer bi imeli gostilno in kavarno, in kjer bi za manjšo namješčino dobila stanovanje omenjena društva, je najsrčniša dolgoletna želja Slovencev v Gorici in na deželi.

Poreče kdo: Kaj meni mar Gorica! Ako hočejo imeti tankaj tak „Narodni Dom“, naj si ga sozdajajo, a nas na deželi naj postže v miru. — Tak odgovor je pa povsem napačen. Za duševni napredek prebivalstva v deželi stori največ mesto; za Slovence na Goriškem je v tem pogledu velike važnosti, ako so Slovenci v Gorici v takem položaju, da morejo duševno voditi narod do zaželjenih uspehov. — Kakor v duševnem pogledu, tako je tudi v gnutnem velikanskega pomena, ako je v Gorici veliko Slovencev, ki stojijo na trdnih nogah in se pečujejo bodisi s kupčijo ali obrtnijo. Kar torej Slovenci na deželi žrtvujejo za svoje rojake v mestu, to žrtvujejo za se, ker vse to jim bo kedaj bogato povrnjeno. Od vsestranskega napredka Slovencev v Gorici je pričakovati tudi napredek in blagor Slovencev na deželi! — Zato bi bil „Narodni Dom“ najkrasnejša skupna dobrota za vse Slovence na Goriškem, in ako bi se zgradil v spomin 50-letnice slavnega vladanja presv. cesarja Franca Jožefa I., bi bilo tako najkrasnejše za vse naše združene narodno in patrijotično čustvo.

Ta predlog je prav lahko izvršljiv, ako se le hotemo resno oprijeti te naloge. Za danes priobčimo sledeče misli:

I. „Narodni Dom“ naj bi se začel graditi poleti l. 1897.; poleti l. 1898. bi se vsrčila notranja oprava, a 2. decembra 1898. bi se slovesno blagoslovil. Na primernem mestu naj bi bila vzidana posebna spominska

poslednjem „signo exclamationis“ bilo je tako navdušenje, da je Verbecijančevim nogam zmanjkalo podlage.

Ob pravem času priskočita oba brkasta angela varuha ter postavita med krikom: „Viveit!“ nestanovitnega Cicerona na trdno mesto.

Tu se pojavi nedaleč od našega Žida prava podoba Goljata na stola. Na ramenah mu je sedelo okroglo rdeče lice in pod okroglim licem se okroglejši trebul; njegove močne noge niso prašale, koliko mu glava ponese. Po silovitem mahnanju z rokama in po gosti vrsti velikih srebrnih gumbov na telovniku, rekel bi, ta človek spada med slavno razbojniško svojat.

„Prav so rekli, prav, gospod fiskals!“ (— odvetnik) zgrmi trebulhar, „mi smo gospoda, Ilirci niso nič; čujem, da je moj dečko večji gospod, nego oni zlakanci; vem, da on jim diši po loju, kakor plebanus (— župnik) po vošteni sveči (dupliru). Zato bi jaz mislil, da se jutri držimo pri restalaciji!“

„Držimo se!“ odgovori gromovito cela četa. — Ta kratek ali jednat govor je tako navdušil korleše, da so zgovornemu možu vpiili urnebesni „viveit“. A v slabem trenutku se nameri nesrečno oko trebulharja na našega postopaca. Ta siromak, nevesče „in publico-politicis“, razmišljeval je v svojem kotiču, koliko čudnih princev je tukaj, in kako se ti principi slabo drže fine dvorske etikete; stari diplomatski

plošča, ki bi pričala poznim rodovom, kakó je nastal „Narodni Dom“, v kak namen in spomin je bil postavljen.

II. „Narodni Dom“ bi sprejel pod svojo streho „Goriško Čitalnico“, „Goriškega Sokola“, „Slovensko bralno in podporno društvo“ in „Goriško ljudsko posojilnico“. Vsakemu društvu bi bili odmerjeni primerni prostori po dogovoru. Poleg tega bi se pa posebne sobe in dvorane prepuščale drugim društvom, ki ne potrebujejo stalnih prostorov, za seje in zборе. — V „Narodnem Domu“ bi bilo tudi mejno gledišče v porabo vsem društvom skupno. Poleg tega dostojna gostilna in kavarna.

III. Stroški naj bi se preračunili največ do 80.000 gld. Te bo treba takó-lo dobiti: 1. Vsa naša društva v Gorici se zavežejo, spraviti skupaj primerne svote do konca l. 1896.

2. Radodarni doneski društev, obeh in posojilnice na deželi. Vsaka korporacija darujneko svoto za „Narodni Dom“ v proslav. 50-letnice presv. cesarja Franca Jožefa I.

3. Vsaka teh korporacij vzame po svojih močeh delnic po 50 gld., ki se bodo obrestovale po 3%.

4. Radodarni doneski in nakup delnic od strani zasebnikov.

5. Ako bi vse to ne zadoščalo, vzame se denar na psovo. Nekdo dá na razpolago 50.000 gld. po 3%.

Ta načrt je pač izvršljiv! Ako se ga Slovenci lotimo, ga gotovo tudi izvršimo, kakor smo izvršili že mnogo drugih načrtov. Na delo Dne 2. dec. 1898. blagoslovimo svoj „Narodni Dom“ v Gorici!

Cerkev in koalicija.

(Izv. dop.)

Potovanje pl. Scheuberna, praškega nadškofa, v Rim, je razburilo katoliško in židovsko časopisje. Zadnje — posebno veseli, ker upa, da prinese visoki cerkveni dostojanstvenik mrzel curek iz Rima na krščanske socialiste, sploh na neizprosno opozicijo proti koaliciji. Znani blagoslov sv. očeta krščansko-socialnemu organu „Reichspost“ ne da miru „Vaterlandovim“ in sploh vsem c. kr. streberjem, za to pa si prizadevajo na vse načine, kako bi ostepili celó najvišjo oblast v Rimu ter s tem opravičili pred svetom hudo hišo, to je, simpatizovanje z židi in kapitalisti. Dasi „Reichspost“ zanika, da je to potovanje v tesni zvezi s koalicijo, vendar

smo mi in sploh vsi pazljivi razsojevalci sedanjega položaja mnenja, da nekaj resnice je morda na tem, kajli plemeniti cerkveni dostojanstvenik je v hudih zavezah s koalicijo. Kdor pozna odnašaje med cerkvo in državo v Avstriji, mora vsled logičnih zaključkov priti do spoznanja, da cerkev v Avstriji je na strani koalicije. Tu ne pomaga lepšati, opravičevati, zavijati, rotiti; Faktum je, da cerkev je za koalicijo. Zalostno, a resnično! Zakaj to trdimo? Zato ker „Pr. L.“ piše v st. 23 l. 1., da ni cerkev brez škofov, in hoče svet prepričati, da moramo v vseh rečeh biti pokorni cerkvi. dostojanstvenikom, ker oni „imajo oblast in voditeljstvo v rokah“. To načelo je pa popolnoma krivo! Držeč se tega načela, morali bi vsi, posebno („R. K.“), peti slavo koaliciji, kajti zdaj je dokazano, da cerkev v Avstriji je za koalicijo, to je, za zvezo z židi in kapitalisti proti zastopnikom nižjih slojev ljudstva, boriteljem za cerkvene pravice, in pa proti korupciji v višjih krogih. Cerkev v Avstriji ni prosta cerkev, nego postala je c. kr. cerkev vsled popustljivosti poklicanih varuhov cerkvene avtonomije.

Dr. Scheicher jo nazivlja „Polizeiminstitut“. In ima popolnoma pra. C. kr. krogi se obračajo do cerkve le tedaj, ko je potrebujejo proti onim, ki se jim upirajo, ki resnico v obraz povejejo, ne menče se, ali je osebam v gorenjih nadstropjih prav. Ko se pa cerkev obrača do c. kr. strani, tedaj ji obračajo hrbet, ees, saj so pohlevni in potrpežljivi, naj čakajo. Da ne pridejo odlični možje do uplinskih mest na hijerarhični lestvici, za to je že poskrbljeno v postavah od l. 1874., pri katerih je tudi sodeloval voditelj c. kr. katoličanov, grof Hohenwart.

Cerkev — da govorimo v znišlu naših gorečih katolikov — je za koalicijo, Cerkev v sirjem pomenu, to je, cerkev kot božja ustanova, ki je od Rešitelja nezavisno ustanovljena, ta ni za koalicijo, ker nikoli ne more biti. Če rečemo, da je cerkev za koalicijo, mislimo bolj državno cerkev v Avstriji; ta cerkev je za koalicijo.

Znano je, da židovski vladika pisal drž. poslancu Peitler-ju, da mora stopiti v koalicijo. Znano je, da ta cerkveni dostojanstvenik se je očitno izjavil za koalicijo v deželnem zboru. Znano je, da je linski vladika povabil uplívne osebe v mestu k obedu, da bi se ne vdeležili shoda kršč. socialistov, prijateljev od Lichtensteina in tovarišev. Znano je, da je p. v. v ta cerkveni dostojanstvenik zabranil, da niso gorenje-avstrijski poslanci,

ko je šlo za koalicijo, izstopili iz Hohenwartovega kluba. Znano je, da je rajni Dunajewski vedno prihajal na Dunaj, ko so se Poljaki upirali kakemu vladnemu predlogu, da jih je pregovoril. Po kardinalovi smrti prevzel je zdaj to nalogo namestnik Badeni. To so vam dejstva, ki se ne dajo zanikati. Znano je tudi, da je dunajski kardinal ob času niže-avstrijskega shoda še le drugi dan prisustvoval zborovanju, ker je dobil poziv iz Rima, naj se tega shoda udeleži. Da se ni vsrtil splošni kat. shod, vzrok temu je bila koalicija, oziroma — cerkev.

Neoporečna znamenja, sosebno pisarnenje židovskih listov in potogovanje za avtoritetu cerkv. dostojanstvenikov, nam podajo prejasen dokaz, da državna cerkev v Avstriji je na strani koalicije. Saj glasilo državno cerkve, c. kr. „Vaterland“, kjer le more udrila po kršč. socialisti in sploh po opoziciji. Huda nasprotnika koalicije sta vojaški škof Belopotocky in pa Briksenski, ki tudi v javnosti tega ne skrivata. Zato je bila popolnoma umestna resolucija, sprejeta pri prvem niže-avstrijskem kat. shodu, da le v vseh rečeh moramo so pokoriti cerkvenim dostojanstvenikom, v političnih rečeh vlada neomejena prostost. „Akorodina velja le „in materia canonica“, to je, „in materia fidei et morum“ in ne drugod. To naj si zapisejo za ušesa naši c. kr. katoličani.

Uprša se, odkod prihaja, da prekuhni, socialni demokratje, tako sovražijo cerkev? Ali kje tici vzrok radikalizmu in sovraštvo do vere in cerkve? Na to uprašanje „R. K.“ nam ni še dal odgovora. Leško je pisati, kako se širi radikalizem na Češkem itd., ali uzrokov te prikazni nam ni še navedel! Zato pa mi le od daleč namignemo in rečemo: Dokler bodo zastopniki cerkve tudi v političnih rečeh na strani kapitalistov in pustili, da tlačitelji nižkega ljudstva zlorabijo cerkev in vero v koristolovne umene, dokler bodo nasprotniki cerkve in vere videli, kako se evangelij oznanjuje samo vobogemu kmetu in delavcem, kakor da bi za osebe v gorenjih nadstropjih ne imel volje, dotlej se bode radikalizem širil. Sprosto cerkvi zgine tudi radikalizem, izgine sovraštvo proti njej!

Dr. Gregorčič v proračunskem odseku.

Naš državni poslanec, veleč. dr. Gregorčič, je tudi član velevažnega proračunskega odseka, v katerem se najprej podrobno pretrreše državni proračun. Tu imajo poslanci

grada; a črna zemlja naj pogrezne tega, kdor odpada — in pri tem udari z ного ob mizo in parkrat strošno zamahne s hanžarom.

Rdečekapci pozdravljajo našega Hrelja urnebesnim „živio!“ ter ga začno dvigati po starem običaju. Nesreča je gotova, ker vsi nakrat zagledajo Žida. Tresoč se strahu kakor silba na vodi, da ga zopet kdo drug ne nauči po Miskovi empirični metodi, kako se pozdravlja poštene ljudi, se trikrat globoko pokloni gospódi, septajtoj: „Wie-weit!“

„Kaj?“ zakriči neki rdečekapec, vspevši se na stol, „kaj vivat!? Kaj Madjaron? Čemu ta izmeček ljudstva? Zakaj mu nismo že davno pokazali vrat? Zakaj poslušamo njegovo strupeno govoricu „vivat“? kaj ne vidite, kako se lisiči? Bratje, zažgimo mu peruti!“

„Zapalimo mu krila!“ hoče na to rogohorni rdečekapcar, pa ni pet ni sest, kar vsi na Žida, tega navideznega Magjarona. Ta trepeti in smrtnega strahu zruši pod mizo „e cade, come un morto cade!“

Polumrtvec je pal, polumrtvega izvleko izpod mize.

„Sodimo ga!“ loti se oni ognjeni govornik z 10 malimi puškami, „a vi ne zaganjajte se mej tem v njega. Kdo si, vrazji?“, obrne se proti večnemu postopacu in zaskripa trikrat z zobmi. „Posten človek sem, posten Žid“, odgovori Žid. „Dal vam Bog dolgo živeti, hudobni ljudje so me slabo potutili in mi rekli, da se pošteni ljudje pozdravljajo z „viveit“; Bog vam daj zdravje, ne napravite mi krivice!“

— tedaj tudi ilirske trobojnice, in Židova rutica je bila v njegovo nesrečo modra. „Plav robec! Izdajica! Držite ga, držite ga!“, zaori od vseh strani, in v polnem številu se zadržo na Žida.

Naravnim nagonom skoči obupani Žid skozi okno na polje, hiti še dalje in dalje, dokler ga slutnja gladi in žeje ne dovede pod drugo neznanu streho.

Ali revež je prišel z dežja pod kap. Tu so se krepili za bodoči dan Ilirci, vsi z rdečimi čepicami. Ni duša ni opazila Žida, kako se je prutilil v sobo. Z drhtečo roko je zakrival Ahasver modro rutico, da ga drugi pot ne spravi na led, ker mu je bil popolnoma neznan politični program rdečkarjev. Ni duša ga ni zapazila, ker so oči in ušesa vseli bila naperjena na človeka, kateri je lepo govoril z mize slavnemu društvu. Ta človek je bil čudne narave, čudnega obraza, o katerem ni večni postopac ni slišal ni videl.

Na glavi je imel rdečo čepico, na njej mesec in zvezdo, ob njej srebrn trak, pod njo z dolgo brado obrasel obraz; na ramenih rdečo haljo, za pasom 10 malih pušk in v vsaki roki handžar.

„Mili bratje!“ spregovori ta nezani Kraljevič Marko: „još Hrvatska nij propala!“

„Živio!“ zaoré gromovito rdečekapci.

„Dragi bratje!“ nadaljuje, „še živi jezik naših dedov!“

In zopet „živio!“

„Ljubi bratje! mi smo bratje Ilirci!“ „Živio!“ gromoviti „živio!“ „Bratje! Mi stojimo zvesti, kakor židi

lepo priloznost, da govore naravnost v obraz ministrom in poslancem; ministri tudi takoj odgovarjajo na pritozbe poslancev.

Nas poslanec dr. Anton Gregorčič vsako leto vestno izvršuje naloge zastopnika slovenskega naroda v tem odseku. Lani se je sam „Slov. Narod“ obširno bavil z vsestransko delavnostjo našega poslancev in tem odseku in hvalil njegovo vsestransko izvedenost na vseh poljih javne uprave.

Tudi letos dr. Gregorčič ni zamudil prilike, da je v odseku povzdignil svoj glas v vsestranski blagor svojega naroda. O tem smo poročali že marsikaj, a danes nam je poročati o daljnih njegovih korakih, ko so se razpravljale druge točke državnega proračuna. Iz tega poročila bo razvidno, da so se ministri jako zanimali za govore našega poslancev in deloma tudi ugodno odgovarjali.

V sredo dne 6. t. m. je imel proračunski odsek državnega zbora sejo, v kateri se je razpravljalo ministerstvo notranjih zadev. Pri tej priliki oglašil se je tudi poslanec dr. Gregorčič ter priporočal vladi, naj bi od svoje stranke poskrbela, da se njen predlog zastran premebe zakona o domovni pravici kmalu spravi v razpravo, ker bremena, katera nalaga sedanji zakon občanom na deželi, rastejo od dne do dne. Potoževal se je o pomanjkanju živinozdravnikov na Primorskem sploh, in o takih, ki bi bili zmorni ljudskega jezika, posebej. Omenjal je, da vlada izkazuje posebno naklonjenost okrajnim bolniškim blagajnam, katera smatra kot nekake državne naprave, mej tem ko postopa precej trdo proti društvenim bolniškim blagajnicam, od katerih zahteva, naj nalagajo svoje novice samo v take zavode, katerim pripisuje vlada pupilarno varnost, dasi državni zakon tega ne ukazuje. Obširneje je dokazoval počasnost stavbenih uradov na Primorskem, posebno pred malo leti ustanovljenje ekspozičure v Tolminu, ter nemarno nadzorovanje in popraviljanje državnih cest. Zahteval je, naj se omenjena ekspozičura opusti, ker je proti zakonu, naj se ustanovi v Tolminu stavbeni oddelek, kakršnega je v Gorici.

Grajal je nekateri politični urad, ki uraduje se vedno v ljudstvu nerazumljivem jeziku, ter navajal izglede, kako morajo stranke zavratati nemške odloke, da dobe potem se-le slovenske, ki bi se jim morali dati koj spočetka. Zavračal je trditve, da na Primorskem mora znati uradnik 4 jezike, rekoče, da za slovensko in hrvaško ljudstvo zadostuje eden jezik, slovenski ali hrvaški, ki sta si v najbližjem sorodstvu, za italijansko ljudstvo pa italijanski, torej v okrajih z mešanim prebivalstvom k večjemu dva jezika. Izrazil je svojo zadovoljnost s tem, da je minister mej uradniki v Istri nekoliko pometel, s tem, da je nekatero preostal ali upokojil, kar bi se bilo moralo že prej storiti, ker dotični uradniki niso bili na svojem mestu.

Govoril je tudi v zadevi slovenskega misijona v Trstu ter izpikal se nad tem, da je tržaška policija drugače postopala, ko so nekateri Slovenci na javni ulici odobravnili postopanje slovenskih mestnih zastopnikov, in drugače, ko je mestna družba razgrajala v prilog istrskemu županom, ki so prišli v Trst o priliki nemirov radi dvojezičnih napisov v Istri. Imenoval je nedosledno postopanje politične oblasti, ki je v Komnu prepovedala misijon, čes, ker je strop v cerkvi slab in žuga, da se podere, pa ni prepovedala navadne službe božje. Ako je nevarnost za misijon, je tudi za navadno službo božjo; ako ni nevarnost za to, ni niti za misijon.

„Kako ti je ime?“ zagrmi Kraljevič Marko.

„Lóvi Stern, milostljivi gospod, Lóvi Stern!“

„Kakšen Lóvi Stern?“ praša ga na to govornik.

„Ker je bil, kakor temeljito dokazujejo naši filologi, babilonski cesar Nabukodonozar Slovan, tedaj moraš biti i ti Žid Slovan.“

„Ti se boš od sedaj zval Lavoslav Zvezdogorski!“

„Lavoslav Zvezdogorski!“ pokloni se ponižno Žid.

„Pod mojim varstvom boš“, natveza mu Kraljevič Marko, „da me poznaš, jaz srn Sveslav Poštenjakovič, prvi ilirski domoroдец.“ In ti boš z nami upil na restavraciji; sedaj pa nam pokaži, kako se pozdravljajo poštene ljudje?“

Nas novorojeni Lavoslav Zvezdogorski, spominjajoč se še živo Miškovega energičnega prasanja, vzdahne hitro:

„Z-ži-ziffo!“

„Sedaj jej in pij!“ dostavi ponosno Poštenjakovič.

Lavoslavu Zvezdogorskemu se je se tresla strahu brada, ali začuvsj rajske besede: „jej in pij!“, vzdahne še enkrat ter se potisne v količek. Med tem so rdečekaparji zalivali svoja šumna razpravljanja in publicističes z bukovskim vincem — edinim zajednim interesom mej Ilirci in Madjaroni v onem času.

Na to je poslanec obširneje govoril o narodnih in političnih razmerah na Primorskem, posebno na Goriskem ter pojašnjeval, da vlada podpira in osrčuje skrajno italijansko stranko in njene težnje, nasproti kateri je vlada preveč popustljiva in šibka, kar daje stranki vedno več poguma, da se ne boji niti kaznivih izgrelov, kakoršni so se godili v Istri radi dvojezičnih napisov.

Na Goriskem so Italijani, oziroma Furlani, krajevno ločeni od Slovencev. Prvi bivajo v političnem okraju gradiskem in v Gorici, drugi v Gorici in vsch drugih okrajih; prvih je 70.000, drugih 140.000, v mestu goriskem je kakih 12.000 do 14.000 Italijanov, oziroma Furlanov ali pofurijanjenih Slovencev, poleg 6000 do 7000 Slovencev.

V okolici tržiški (Monfalcone) in korminski (Cormons) je tudi nekaj slovenskih občin, pa nikoli ni prišlo tam do narodnih preprirov. Drugače je v Gorici. Nekateri goriski Italijani težko prenašajo, da nimajo neposredne zveze s Furlanijo, kajti vmes je slovenska občina Podgora. Zato se prizadevajo, da bi poitalijančili Podgoro ter na tem delajo s pomočjo društva „Lega nazionale“ na vso moč v Podgori in v Ločniku. Ker jim poitalijančanje ne gre tako hitro od rok, kakor bi želeli, skušajo dati okolici goriski italijansko lice vsaj s tem, da pačijo krajevna imena in jim dajejo laške oblike. Temu prizadevanju ima zahvaliti svoj početek tudi Piedimonte za Podgoro.

Poleg nemirnih in vznemirjajočih Italijanov biva v Gorici mnogo mirnih in spravljivih, s katerimi so Slovenci od nekdanj iskali zvezo. Ta zveza je bila tako krepka, da je pri občinskih volitvah pred leti zaporedoma zmagala in da je bila na tem, da bi dobila mestno starestinstvo popolno v svoje roke. Ali zadnji trenotek je stopila deželna vlada vmes, je razdrla zvezo ter ohranila skrajno stranko na krmilu. Da bi delo opešala, dala je voliti tudi nekoliko uradnikov v mestni zastop. Deželna vlada se je torej pokazala očitno pokroviteljico skrajne stranke, one stranke, ki je na čelu italijanskemu narodnemu gibanju in v mestu in ki zanaša to gibanje na deželo, v Ločnik, Kormin, Tržič in v druge kraje.

Ta stranka je izmislila ime Piedimonte za Podgoro. In tudi v tem oziru gre deželna vlada stranki na roko. Kajti proti občinskemu uradu in proti okrajni politični oblasti je deželna vlada priznala ime „Piedimonte“ kot „sprachühlich“ (navadno v italijanskem jeziku), kar pa nikakor ni. Italijanskemu gibanju na čelu je torej deželna vlada, katera z jedne strani skrbi, da bi ne prišlo do javnih neprilicnosti, ki bi jo spravljali v težaven položaj, po drugi strani pa prepuča Slovence italijanski brezobzirnosti, da si ohrani italijansko prijateljstvo.

V Trstu in v Istri je narodni boj mnogo silovitejši. Ali ta boj ne izvira samo iz narodnih, ampak tudi iz gospodarskih razmer. V Istri trpi kmetsko ljudstvo mnogo radi tako zvanih Karnjelov, to je oderuhov, doslih iz tujine, ki tarejo ljudstvo. S Trstom pa južne dežele rade ne obtujejo, marveč le nekako siljene, ker marsikateri lahkoverni Gorčan ali Kranjec, ki je s Trstom trgoval, se je opekel, in se boji Trsta kakor ognja. Tudi te okoliščine uplivajo, da mej deželani in Trstom ni prijaznih odnosajev. Pač pa so v najboljnjih in najozbiljših odnosajih s Trstom italijanske skrajne stranke iz Gorice in raznih isterskih mest, kakor se je očitno pokazalo pri upor u zoper vladno naredbo glede dvojezičnih napisov v ilirskem Primorju.

Avstrijska vlada si hoče pridobiti in obraniti prijaznost in udanost italijanske ne-

V to pošepne Zvezdogorski natakarič: „Prinesite mi pečenke in salate!“

Kakor zavlada pred nevihto po celi naravi grozna tišina, tako umolkne glasno vrvenje rdečekaparjev, in le tu pa tam se sliši zamolkel šepet „salata!“

Zvezdogorski je že cedil sline, kako slastna bo pečenka, ter je poželjivo gledal na kuhinjska vrata, ne vaječ, kako so vsi rdečekaparji zabadali vánj svoje oči.

Ali iz sladkega sna probudi ga prvi ilirski domoroдец Sveslav. Stopivši resnim in velevažnim obrazom pred postopaca, podpre se z levo roko, a desno položi na handžar za pasom, namrknje jezate obrvi, zaškripa z zobmi in zavrtivši strahovito oči, spregovori svečanim glasom takó-le:

„Sedaj hočemo videti, ali je istina ali laž, da ne veš, kaj je ilirec in Madjaron. Lavoslav Zvezdogorski, tu ti gre za glavo: smrt ali življenje! Lavoslav Zvezdogorski, v imenu tega našega slavnega društva te prašam, kako salato hočeš? In vi, možje, pazite!“

Lavoslav v napravi debele oči in molči.

„Lavoslav Zvezdogorski, ali hočeš zelene salate? govori!“

Grobna tišina nastane. Ali Žid, misleč si, da se gospóda le šali, odgovori kiselozreč se:

„Za božjo voljo, kako salato je dal Bog, če ne zelene?“

„Zelene! madjarske, katera zastrupi po-

mirne stranke s tem, da jo obsipa s političnimi pravicami ter z gnočnimi dobrotami na škodo slovenskega prebivalstva, katerega je dve tretjini v deželi. Ali to se ji ne posreči; vara se v tem prav tako, kakor se je varala v Lombardiji in Benečiji. Vse dobrote jej ne bodo nič pomagale; jedina rešitev v tem oziru je slovenski rod na Primorskem. Jedino tega se boji italijanska narodna stranka; jedino ta more doseči, kakor je v resnici dosegel, da celo katero občinsko starestinstvo, ki sicer dovoljuje podpore ponosrečencem v Italiji, se varuje takih pojav, ki bi znale neprijetno dirnoli „na Dunaju“, ter da se povzdigne celo do katere nepričakovane sozalnice.

To je zaslug slovenskega roda v Primorju. In kako hvala dobiva ta narod za to neprecenljivo uslugo avstrijski državi? Zanimarja se popolnoma v gnočnem in čušenem, narodnem in političnem oziru. Vladi je na tem, da se dobriča radikalni italijanski stranki, da bi ohranila navidezen mir, dasi dobro vé, da misljenja ne premeni pri onih, katerim dobrote skazuje na očitno in gotovo škodo slovenskega prebivalstva.

Ta sistem, po katerem se nemirni italijanski življi z dobrotami obsipajo, da bi vsaj na zunaj mirni ostali, slovenski življi pa zanemarjajo, ni pravi, ker izpodkopuje zaupanje v pravičnost in nepristranost vlade, ker daje nemirnežem srčnost, ko mislijo, da vlada dela to iz bojazni pred njimi, ker zapeljuje tudi mirne Italijane, da se pridružejo skrajnim strankam, ker kaže neopravičeno popustljivost in šibkost avstrijske vlade.

Ta sistem je treba premeniti in ta sistem se zelo lahko premeni! Vladi ni treba, da bi se postavila v neposreden boj zoper nemirne življe, zoper skrajne italijanske stranke. Vse to lahko mirno prepusti svojim zaveznikom v tem oziru. In ti zavezniki so primorski Slovani, ki imajo večino v deželi, ki so delavni in vztrajni, ki so sposobni za višjo omiko in hrepenijo po nji, ki so vzrasli v avstrijski državi in življo z njo.

Za te naravne zaveznike avstrijske državne misli in modre avstrijske uprave ne zahtevamo nikakih predpavic, nikakih izjem, ampak samo premembo sistema. Vlada naj postopa pravično in jednako dobrohotno z vsemi narodi v Primorju, pusti in varuje naj jim državljanske pravice, zagotovi naj jim naravni in postavni razvoj brez vsakateri ovire, in primorsko vprašanje se reši samo po sebi v korist narodom, v korist deželi in v prvi vsti v korist avstrijski državi.

Minister je takoj odgovarjal dr. Gregorčiču.

Z ozirom na politični del je minister odgovoril, da je s položajem, vsaj kolikor Gorisko zadeva, precej zadovoljen, da govornik, če tudi je kritikoval primorsko vlado, ni navedel posebnih kričevih fakt, da glóde imena Piedimonte je že ukrenil, da se ne sme uradno rabiti; a glede sistema ali njegove premembe ni rekel ničesa, tako da je še vedno vsakateremu prosto, misliti si o tem, kar hoče.

V seji proračunskega odseka dne 7. t. m. se je razpravljalo proračun ministerstva za notranje zadeve in sicer cestne in vodne stavbe. Pri tej priliki je tožil naš zastopnik dr. Gregorčič, da vlada skrbi premalo za ohranjenjem in popraviljanje državnih cest na Primorskem, ter da ne podpira okrajnih in občinskih cest, kakor bi trebalo z ozirom na veliko pomanjkanje dobrih cest in na revščino, ki vlada v tej deželi. Opisoval je natanko razne neprilicnosti, težave in nevarnosti na sedanjih državnih cestah ter veliko potrebo, da bi vlada zdatno podpirala zgradbo

stenemu domorođcu zelodec!“, zagrmi z jedne strani v pravem gnjevu razjarjen rdečekapar.

„Ne, pošteno, vseslovansko rdečo salato, ki je vsakemu ilircu slajša od medu!“, zavpije z druge strani rdečekapast plamtečimi očmi.

„Zeleno! Izdajica! Madjaron! držite ga, držite ga!“, zaori vsa kréma, in polnoštevilna truma — rdečekaparjev hoče na Žida. No previdnost pospeši mu tudi takrat noge skozi okno. Zvezdogorski beži in beži, dokler se ne zruši onemogel — v zeleno travo in trdno — zaspi. Ali še sedaj mu prodirajo v svet tužni glasovi: „viveit!“, „žiffo!“, „pečenka!“ in „salata!“ v nočno tišino. Ali je sanjal težke sanje!

Leže, vzbudi se. — Ali ko se je vzbudil, je bilo žarko sonce božje že visoko. Nočem vam tu pripovedovati, kako se vzdiguje sonce izza gorá: tega se morete na sito nacisti v naših novejših novelah. Mi se vrnemo k dnevnemu redu, in hočemo videti, kaj je z Židom. Da se je bil zgubil, da se je bil iznebil svoje trmoglavosti, bi mu ne bilo trebalo novih žaljev! Ali prav nesreča je hotela, da je ostal v Zagrebu. — Ob istem času je mrgolelo ljudij po zagrebških ulicah, sami sabljasi: gospóda in prosti kortesi, vse je drvílo proti županijski hiši. In kakor so vrville čete ljudij, ugrabile so večnega Žida in nehoté ga tirale seboj pred županijsko hišo. Tam se „restavrirá“ županijski magistrat.

okrajnih in občinskih cest ob Soči, ob Italijanski in kranjski meji, ob Brancici in v Ravnjaku. Stavbena ekspozičura v Tolminu ni opravljena nad, ki so se stavile v njo. Koroska cesta, posebno na Bolškem, pa tudi na nekaterih mestih na Kanalskem in Tolminskem, je v slabem stanu ter poprave sitno potrebna; enako je s cesto od Usnika čez Sv. Lucijo ob Idriji do Žalina in proti Idriji. Letni zneski po 20.000 in 25.000 gld. ne zadostujejo za vse cestne potrebe na Primorskem. V to svrlo je treba odločiti najmanj 500.000 gld., ki naj se razdelijo na pet let, vsako leto po 100.000 gld. Dosedanje vsote nič ne izdajo in delo ne gre naprej. Treba je seči bolj globoko v državno blagajnico, da bo videti kaj uspeha.

Naglašal je dalje, da je že lani podal vladi petičio cestnih odborov in občin za uravnovo ceste pri Rodežu, da je vlada tudi naročila načrt, a nič ni se slišati, da bi se cesta popravljala.

Vladni zastopnik je odgovoril, da vlada se je že do zdaj prizadevala po svojih močeh pospeševati cestna podjetja na Primorskem in da tako ho delala še dalje. Načrti in predudarki za razne poprave na državni cesti ob Soči so že pripravljeni in delo se bo vršilo zaporedoma, dokler ne bo izvršeno. Tako se bo popravljala tudi državna cesta ob Idriji. Namestništvu v Trstu je naročeno, naj izvrši, če le mogoče, vsa dela ob Predelu se to leto ter naj nadomesti sedanje slabe vizorije s trdimi stavbami. Sploh se je naročilo namestništvu, naj se bavi z večjo marljivostjo s cestnimi zadevami nego dozdaj. Vlada priznava korist in potrebo česte od Kanala skozi Avče do Sv. Lucije in dalje skozi Tolmin do Kobarida ter je pripravljena dovoliti podporo 50.000 gld. za Kanalski okraj, ako dá tudi dežela kaj podpore. Za podporo cesti v Tolminskem okraju se ni mogla še izreči, ker nima še nikakih načrtov in predudarkov. V pospeh cestnih stavb na Tolminskem ustanovi se namesto sedanje ekspozičure stavbeni oddelek pri okrajnem glavarstvu v Tolminu ter se zboljša plača cestnim mojstrom na Primorskem in Kranjskem, da bodo bolje nadzorovali ceste ter izvrševali poprave svojega področja. — Z ozirom, da bližnja Italija ima krasne ceste, da naše so slabe, in da dežela in okrajni ne morejo vsega storiti, kar treba, bilo bi prav, da bi se vlada v dejanj držala dane besede ter da bi znatno podpirala našo zapuščeno deželo ob državni meji.

Proračunski odsek državnega zbora je razpravljal dne 13. t. m. o neposrednih davkih. Dr. Gregorčič je omenil pri tej priliki, da hišni davek na deželi je previsok, ker davčni uradi prestrogo postopajo pri njega odmerjenji, ker zapisujejo kot bivališča tudi take prostore, ki služijo kmetu v prvi vrsti le kot shramba za razno blago. Potoževal se je, da se tirja hišni razredni davek tudi od takih hiš ali od takih njih delov, ki so popolnoma prazni, v katerih nikdo ne stanuje, kar sili posestnike, da odkrivajo ali podirajo taka poslopja, ker ne morejo znagovati davka. Grajal je, da se tirja hišni davek od hiš, v katerih stanujejo koloni, in od takih, katere prepučajo boljši kmetje takozvanim gostačem, da jim zato opravljajo razna dela. Rekel je, da take hiše spadajo k posestvu kot potrebna oprava (fundus instructus), in da kmet plačuje postavni davek že s tem, da plačuje davek od zemljišča, oziroma od čistega prinosa onega zemljišča, h kateremu spada hiša.

Zahteval je, naj se le taki prostori in sobe upisujejo kot bivališča, ki v resnici in

Kandidati se dvignejo, Magjaroni kriče «viveit», in ilirci jih prevpijejo z «živio»; oči se iskré, roka grabi za sabljo, gotova nevilta, kadar oesni valovi udarjajo ob stene. In sredi teh valov je bil kot bedna onemogla ladjica naš Lavoslav Zvezdogorski. Nemila usoda namesti ga nekako mej Madjarone in ilirce, in sama nesreča postavi mu na stran dva grozna soseda: z jedne strani je stal rdečekapar Sveslav Poštenjakovič, držeč z zobmi britki handžar, z druge strani pa oni trebulhar z gosto vrsto srebrnih gumbov, grabeč veliko, rmenim zlatom okovano sabljo.

„Ha, si-li tukaj, bedniče madjaronski!“, zaškripa Poštenjakovič in nemilo dregne Zvezdogorskega z držalom handžara, „varuj se, ako ne boš z nami, te ubijem!“

„Ha, si-li tu, izdajica ilirska!“, ga črno pogleda trebulhar in nemilo dregne Žida z držalom sablje, „gazi, ako ne boš z nami, te ubijem!“

Ali si kedaj videl, prijatelj, polumrtvo žabo mej pozitivno in negativno žico električnega stroja, kako se krčevito tresi sredi dveh nasprotujočih si življev? Tako so se tresla čreva temu kortesu par force; strahu je zatisnil oči in okamenel kakor Lotova žena. — „Živio!“, zakriči Poštenjakovič, ko dvigajo ilirca in dregne Žida, zasepetavši mu gromovito v desno uho: „Kriči živio! ubijem te!“ in revež se jecljaje odzove z „živio!“

„Viveit!“, zaori trebulhar s srebrnimi

v prvi vrsti v to služijo; naj bodo proste davka tako hiše ali taji nje deli, v katerih nihče ne stanuje, in naj se oprostitjo davka take hiše, ki služijo v stanovanje gostačem ali kolonom.

Financi minister Plener je priznal, da pritožba je opravljena, kolikor more v naglici o nji soditi, ali da takih slučajev in takih pritožb ni imel se od nobene strani. Če bi sedanji zakon ne dopuščal popolnega oproštenja takih hiš, ki služijo gostačem, meni, da bi se morale vendar kolikor mogoče nízko obdačiti. Enako se vjema z govornikom, da gre hišni davek plačevati od pravih bivališč in ne od prostorov, ki služijo kmetu v shrambo raznih pridelkov, blaga in orodja. Glede praznih hiš na deželi je odgovoril vladni zastopnik, da po sedenji postavi se morejo oprostiti hišnega razrednega davka le male, ne pa tudi velike hiše, če so prazne. Na to se je sprejela resolucija dr. Steinwendra, naj bi se zakon premenil v tem smislu, da bi se mogle oprostiti tega davka tudi večje hiše, ko so prazne.

DOPISI.

Iz Tolmina. — Kobarid dobi tedaj v kratkem okrajno sodišče, davkarji in svoj cestni odbor. Kolikor Kobarid s tem pridobi, prav toliko Tolmin izgubi. — Izgubi mnogo na uradnikih, gostih, denarnem prometu itd. Zato bi pa moral Tolmin skrbeti in neprenehoma trkati, da primeroma kaj drugega dobi.

Tolmin si lahko marsikaj pridobri v najbližji prihodnosti, se ve, s postojnimi, dobro utemeljenimi, in modrim postopanjem. Niti vlada, niti dežela ne bi mogla dolgo ugovarjati opravičenim željam Tolminec. Zlasti sedaj bi bilo upati, ko je Tolmin oskudovan, da vlada in dežela vstrežeta tolminskim opravičenim zahtevam.

Tolmin in bližnje županije, kolikor se tiče skupnih koristij, naj bi se za enkrat potegovali:

I. Da se ustanovi tu c. kr. pripravljavljavnica za učiteljišče.

II. Da se ustanovi v Tolminu c. kr. pripravljavnica za srednje šole.

III. V Tolminu naj se ustanovi nižja kmetijska ali obrtniška šola.

IV. Da se izdela cesta skozi Tolmin na levem bregu Soče od Kanala do Kobarida (z mostom pod Kobaridom.)

V. Okraj. sol. nadzornik imej svoj se-dež pri okr. sol. svetu v Tolminu.

Vsako navedenih petero točk mislim nekoliko pojasniti in utemeljiti, kar se zgodi v prih. st. cenj. „Soče“.

S trnovske planote, 9 marca. — Naznanjeni izlet s snežkami na Goljak se je moral odložiti vsled izredno slabega vremena na dan 8. t. m. Imenovanega dne je bilo vreme kakor nalašč zelo ugodno, in potovanje se je vršilo pri krasnem dnevu. Zjutraj ob 6. uri je bil zbran oddelek najboljših in najdržnijih snežkarjev pred stanovanjem načelnika tuk. gozđ. oskrbuštva na Dolu, od kjer smo oddreáli proti „Smrekovi dragi“. Točno ob 6. uri 10 minut se prikaže gosp. načelnik, ki je bil iz posebne prijaznosti voditelj celi „ekspediciji“; — lovski rog zatrobil: „nástop“ — in snežke zdrčé po mehlem snegu. V eni uri 52 minut bili smo v „Anini koči“ v Smrekovi dragi, kjer je bil eno uro odmor, da si „nekoliko privežemo dušo“. Ob 9. uri 8 minut odpeljali smo se do „Strašne skale“, a od tukaj pričela se je pot po pobočju Goljaka vedno više in više. Do polovice pobočja bili smo mirni in se vedno v normalni oddaljenosti, a tu se je

gumbi. Ko se prikaže madjaronski kandidat na ramenih svojih kortesev, sune Žida pod rebra ter mu pošepne gromovito v levo uho: „kriči viveit! ubijem te!“ in zopet se Žid jecljaje odzove z „viveit!“

Tako je bil Lavoslav Zvezdogorski vsled bockanja svojih sosedov v pol uri petindvajsetkrat ilirski in petindvajsetkrat madjaronski kortes.

Ali vse je prošlo na dan.

„Ti upiješ „viveit!“ izdajica?“, zaškripa Poštenjakovič.

„Ti upiješ „živio!“ izdajica?“, namrknje mu trebulhar.

„Držite ga, ilirec je! Držite ga, madjaron je!“, zaori od vseh stranij množica kortesev.

Handžarji zablisejo, sablje zažvenkečejo, tu vrvi, tam vrvi, Žid v beg in drugi za njim. Žid je bežal od jutra do večera, preko gor in dolin, in vse se mu je zdelo, kakor da se upije za njim: „Držite ga, držite ga!“ Mrak je legel že na zemljo — Zvezdogorski še splešno ozre; a že davno ni več tu ni ilircev ni Madjaronov.

Okrvavljen in ožuljen leže na majhen grič, in nilo zré v ono stran, kjer se je v večernem sonecu svetil zvonik sv. Kralja; tužnim odesom pogleda tija, in vzdahne: „Elaženi umikajoči se!“

(Dalje prih.)

pricelo nenavadno gibanje. Vsakdo se požuri, da napravi manjši ovinek, kajti oni, ki bodo prvi na vrhuncu, dobi nagrado 20 kron in po vrhu se nekaj, — kajpada — čast, ta šmentana čast. Vse moči se vporablja, bela odeja škriplje pod snežkami, pot lije po obrazu, a držali smo se vsi vstrajno. Od dveh stranij smo nasokčili vrhunec, a nakrat se začuje vrisk — in glej ga, Filipa, ki se je možato razkorčil pri „Znamenju“ ter močno zaukal, da je odmevalo tam doli po Trebuši. Pot je končana, vojska premagana, stvar dobljena, a veselje in nade nekaterimkov so zlezle v hlače. Ob 11. uri 17 minut bila je naša „batarja“ zbrana v h Goljuka. Razgled je bil krasen, a tu se nismo smeli muditi, kajti, dasi je solnce prijetno sijalo na jasnem nebu, vlekla je vendarle zelo ostru sapa. Zopet je dano znamenje odhodu in držali smo v strašni hitrosti po pobočju nizdol proti „Anini koči“. V 47 minutah 22 sekundah pridreli je prvi gosp. voditelj do koče, kar je naznanil prvi puške, ki je čakala nabita pred kočo. Da smo nekateri delali iz Goljuka nizdol s snežkami izredne vaje, si bodo naši veseli čitatelji mislili. Eden je hotel pokazati, kako se stoji na glavi v snegu, drugi je vklesal v sneg svojo podobu, in več takih zabav smo doživeli. Da je bilo tu dovolj šale in smeha, je več ko naravno. — Ej, no, gozdar je „korajžen“ in vesel, če mu prav „lase“ odrežeš. Po kratkem odmoru drčali smo proti domu, kjer so nas naše „ženice“ skrbno pregledale, če imamo še cele glave in druge ude. Naravno, da ga je dal Filip „en bokal“ in čase so jako harmonično zazvenele ene v „Es“, a druge v „Eks“, kakor Brulijevi, pardon, Samassovi zvonovi! Glaven namen temu izletu je bil: 1.) povzdigniti ta „sport“ in 2.) praktično pokazati, da za naše gore je snežka po zimi neprecenljive vrednosti.

Pred par leti je naročil prve snežke na Primorskem tuk. gozd. oskrbnik, a danes jih imajo poleg gozdarjev že nekateri občinarji; in če se govem, da jih je za ta teden navezal tudi naš „oče župan“, bodi za danes dovolj o tej novosti na naši planoti. Zdravi stojte, gospod urednik! —

Iz Rihemberga, 11. marca. — V zadnjem „Primorskem Listu“ sem staknil novico, češ, da pri nas uganjajo letos pusta v postu. Ali to ni res, ker v naši občini ni bilo ne godbe ne plesa ne mask že nad deset let, to pa gre naj več hvala naši duhovščini, ker je take nespaneti s svojimi nauki odpravila. Čudimo se pa, da duhovski list le prerad verjame vse, kar bi našo občino, posebno pa naše vrle duhovnike, pripravo ob dobro ime. In tak list se pri nas pa nekem I. P. tako usiljuje, da kdor ga neče skozi vrata, mu ga pa skozi okna usiljuje. Kdor hoče torej ostati in v njih rog trobiti, mora pri nas gotovo biti naroden na ta list. — Tudi vam naznanim, gospod urednik, da pri nas bodo kmalu občinske volitve. Kakor drugod tako tudi pri nas ste dve stranki, ena „črna“, druga „bela“. „Črni“ gre strahno v slast „Primorski List“, čegava je pa „bela“, lahko uganete.

Iz kanalske doline, 12. marca. — Vaš cenjeni list zabeleži vsak naš napredek, ali le redko se more to zgoditi. Če kje, gotovo v našem okraju je vse zaspano bodisi v narodnem ali v gospodarstvenem oziru. Okraj ima komaj eno društvo in t. j. „Narodna Čitalnica“ v Kanalu, ki ni privedla v preteklem letu nobene veselice razun navadnega pustnega plesa. Ali se ne dobé lahko potrebne moči? In ako jih ni tam, naj se segne pa v okolico. Jaz vem, da so močje, ki se za to radi žrtvujejo. Sedaj se snuje sadjarsko in vinarsko društvo; a le počasi se giblje in bojim se, da morda še celo ne zaspi. (Udamo, da ne. Čitate vabilo med druž. vestni Sr.) Tudi o neobhodno potrebni posojilnici se s t. j. a; kajti odločen korak se ni še naredil. Močje na delo! S tem si postavite trajen spominke ljubezni do bližnjega. Da, se eno društvo je v osnovi, namreč podružnica sv. Cirila in Metoda, kar tudi o tej ni od prvega občnega zbora ne sluha ne duha. Tedaj dela v našem okraju je mnogo; in sicer je treba začeti v Kanalu. Tam bodi nekako središče; a ne zanašajte se vsi le na enega. Eden ni kos tako vzvišeni in težki nalogi. Treba je mnogo dejavnih in postrvalnih rok, da se tudi naš trg začne razvivati enako našim drugim goskim trgovom. In ako se bo svitalo v središču, se bo začelo kmalu daniti tudi v okolici. V to pomozi Bog!

Domače in razne novice.

Urednik „Soče“ oproščen. — O svojem času smo obširneje poročali o pravdi, katero je naperil našemu uredniku tiskar Obizzi s kazensko ovadbo pri c. kr. mestno odredjenem okrajnem sodišču v Gorici, češ, da je naš urednik podkupil nekega učenca njegove tiskarne, naj bi „ukradel“ rokopise onih člankov, ki so prišli v Obizzijevi „Slogi“ (pisal jih je trgovec G. L.), in radi katerih je

naš urednik tožil Obizzija. Pri prvi obravnavi se naš urednik skoro nič ni zagovarjal, ker je bil uverjen, da ni zakrivil nič kajničnega. Ali prvi sodnik je bil drugačnega mnenja in obsodil urednika na 25 gl. globe. — Urednik je podal utok, vsled katerega se je vršila obravnava v ponedeljek v drugi instanci, pred stiričlenskimi sodnim Jvorom c. kr. okrožnega sodišča. — Predsedoval je dež. sod., svetnik Goriup; glasovalci: dež. sod. svetnik Schimarda in Gironeoli ter svetovalni tajnik Dell'Ara; drž. pravd. je zastopal dr. Sanzin; zagovornik dr. Josip Stanic.

Prečita se dolga in strupena ovadba Obizzija; kratko poročilce o prvi obravnavi, razsodba in naposled utok urednika. V zmislu utoka je govoril tudi pričujoči urednik. Glavne misli so te-le: Urednik je tožil Obizzija in Gasparja Likarja radi razžaljenja časti v „Slogi“ in „Goriškem Vestniku.“ — Iskal je pa neoporečnih dokazov, da je one članke res pisal G. L. V obtožnici je navedel več prič, med temi tudi tiskarskega učenca pri Obizziju A. K. Da bi bil gotov, ali bo K. nedvoumno pričal za „Sočnega“ urednika, poklical ga je k sebi in ga izpraševal o pisatelju onih člankov. K. je povedal, da vsi oni članki so prihajali od Likarja. Urednik mu je pokazal neko L. pisanje in uprašal učenca, ali je bil oni rokopis t. k. K. je sicer pritrdil, ali povsem odločno ni mogel pretrditi. Na to mu pripravila urednik, naj prinese pokazat kokorsko koli pisanje, o katerem je prepričan, da so bili z istim rokopisom pisani tudi toženi članki. To bi služilo uredniku le v dokaz ali učenec natučno pozna L. rokopis, da bi mogel to pred poroto tudi s prisego potrditi ne da bi urednik dalje rabil iste dokaze. Tu je slo torej uredniku edino za to, koliko se more zanašati na pričanje učenca K. in za nič drugega.

Dr. Stanic je obširno in temeljito zagovarjal urednika. Dejal je, da urednik je že sam dobro pojasnil vso stvar in da njegovi besedi gre popolnoma vera, dasi sedi na zatožni klopi. On ima sicer težko stališče, imel je in ima hude borbe, ali njegovo resnično ljube je ostalo neomadeževano. Zato ni uzkroka, da bi se ne verjelo njegovi izjavi. Dalje pravi, da bi zatožence ne mogli biti obsojeni tudi v najnevarnejšem slučaju, ko bi bil res prigovarjal učenca, naj mu prinese rokopise inkriminiranih člankov, kajti učenec bi s tem še ne bil izvršil kake tatvine. Čita med tem razsodbo kasijskega sodišča, po kateri enak čin nikakor ni tatvina. Tatvina je le tedaj, ako bi se ukradlo kaj takega, kar ima kako vrednost, vsled česa bi „okradem“ bil oskudovan; vendar tudi to le v takim slučaju, ako bi se vzela reč hotela za vselej pridržati in ne le morebiti za začasno uporabo, kar je uprav naš slučaj.

Drž. pravnik je govoril kratko in nekako sprejel nazore zagovornika, prepustajoč sodnemu dvoru, da razsodi, ali bi bilo smatrati čin učenca K. kot tatvino, ali ne; v drugem slučaju naj se urednik kar oprost. — Po kratkem posvetovanju je sodni dvor proglasil razsodbo, s katero ugodi utoku in urednika popolnoma oprosti.

Tako je zmagala resnica nad škodoželjnim zavijanjem in obrekovanjem. Naši nasprotniki so tendenzijno obešali razsodbo I. instance na veliki boben in veselili se začasne zmage.

Obizzi je ves čas vstrajal kot poslušalec, veselječ se zmage tudi v drugi instanci, a je poparjen zapustil sodno dvorano.

Dr. Stanic je govoril slovenski, enako državni pravnik. Razsodba je bila pa laška, ker je urednik slovenski pisanega časopisa podal laško ovadbo.

Pred našo obravnavo je bila obravnava proti nekemu mladeniču iz Šempasa. Ali ker je zatoženec imel laškega odvetnika, vršila se e vsa obravnava v laškem jeziku. Evo nov dokuz, kakó potrebno je, da gredo naši roki le k slovenskemu odvetniku, ako česa trebajo. Kedarkoli bodo odslej laške obravnave s Slovenci, tedaj trkajmo se na prvi in vzdihnimo: **Sami smo krivi!** En sam odvetnik seveda ne bi mogel omagati vsega dela, ako bi se vsi Slovenci obračali do njega. Tu v Gorici je dosti posla za pet in še več slov. odvetnikov, ako bi se vsi naši rojaki obračali do njih. In to bo treba doseči! Rodoljubi na deželi: pozor!

„Corriere“ je začel prinášati iz peresa znanega laškega kolovodje obširen članek o zadnji krizi v deželnem zboru. Članek je pravo zrcalo duševne vrednosti očeta. — Učerajšnji „Corriere“ nadaljuje; čudimo se, kakó je močče olikanemu človeku tako drzno zavijati resnico. Mu že posvetimo, naj je dokonca!

Glas iz občinstva. — Iz Gorice: Svinjina je lahko nevarna človeškemu zdravju, ako ni mo prevedni. Trakulje in trihinje pridejo v človeka po svinjskem mesu. — Zato je zapovedano, da vsakega prešiča mora pregledati izvedenec, ko ga mesar zakolje. Ali čudno: v Gorici se ne brigajo za take predpise. Poznam mesarja, ki je zaklal letos do

60 prešičev, a živnozdravnika ni bilo blizu. Mesar sam se jezi nad toliko nemarnostjo!

Zanimivo predavanje. — Dne 22. t. m. ob 4^{1/2} pop. bo predaval tudi v Gorici v mestni dvorani nasproti ljudskemu vrtu znameniti raziskovalec krajev v severnem ledenem morju Payer o doživljajih na svojih poteh v one mrzle kraje. Čisti dobicek porabi za novo potovanje na sever. Njegova raziskovanja v onih malo znanih krajih so proslula že po vsem svetu. — Vstopnina znaša: sedeži od 1 do 3. vrste 1 gl. 50kr.; od 4. do 10. v. 1. gl.; od 10. do 18. v. 80 kr. Vstopnice prodaja knjigarna Paternolli. — Kdor bo stal zadaj, ali da pojde na galerijo, plača le 50 kr. — To predavanje je oskrbel gorški oddelek nemško-avstrijskega planinskega društva.

Veliki mlin baronov Ritterjev v Stračicah je propadel; v nedeljo so sklenili gospodarji, da ustanovijo delo, in takoj so odpovedali vsem uradnikom službo. Veliko rodbin bo zdaj nakrat brez kruha. — Da mora priti do takega poloma velikega obrtnega podjetja, bilo je že davno znano vsem onim, ki so natančneje poznali notranje razmere, katerih pa mi ne bomo opisovali. Vrtu tega je nastala velikanska konkurenca od strani ogerskih mlinov, ki preplavljajo vso Avstrijo s svojo moko. Naša vlada drži roke križem, ko madjarska na vse kripnje podpira svojo obrt. Madjarji izvažajo svoje pridele in izdelke veliko ceneje v daljave nego naši obrtniki in pridevalci, da je postena konkurenca z njimi nemogoča. Dalje je pa tudi znano, da uprav mnogi ogerski mlini niso posebno vestni, da z žitom meljejo tudi druge stvari, ki so čisto škodljive celó zdravju. Zato so pa cene lahko nižje od naših. — To konkurenco so bridko občutili baroni Ritterji. Pred leti so namreli 12 do 13 vagonov na dan, zadnji čas je pa padlo to število na 3 do 5. Naravno, da so morali propasti. — Za Gorico in okolico je to hudi udarec.

Ali naši Goričani dozivé najbrže se drugih udarcev. Oni skrbé edino za to, kakó bi zvezali Gorico s Furlanijo in Italijo, od koder nimajo pričakovati niti toliko dobička, da bi plačali premog za kurjavo, dočim se vpirajo zvezam po Vipavski in Soški dolini, od koder dobiva Gorica 99% sredstev za svoje življenje. Ako bi hnela Gorica ugodniše zveze na vshod in sever, mogel bi tudi Ritterjev mlin lože tekmovali z ogersko moko, dočim bi moral propasti tudi z desetimi železnicami ali tramvaji v Furlanijo. — Kakor se je zgodilo Ritterjem, takó se zgodi še drugim, ako se kaj kmalu ne odpró nova pota na sever in vzhod, po katerih pridemo v boljše zveze z onimi deželami in ljudstvi, ki bi dali Gorici zaslužka. S furliansko poletno in pelagro pa nam ne bo pomagano!

Zopet novo poslopje v Gorici. Za novim gimnazijskim poslopjem dobimo kmaleto vendarle enkrat tudi spodobno poslopje za okrožno in okrajno sodišče. Ministersivo je baje to že sklenilo. — S tem se uresniči zahteva našega poslanca dr. Gregorčiča, katero je izrekel in utemeljil že pred tremi leti v državnem zboru.

Učiteljsko društvo za gorški okraj je imelo občni zbor učeraj teden. Pri njem je vskipela nejevolja proti zavlačevanju z zboljšanjem gnotnega stanja učiteljsvu. Samó toliko omenimo, da se je obrnila ost nejevolje uprav ljekaj, kjer bi bilo nasprotno ob potrebno.

Porotniki. — Prihodnje zasedanje goriske porote začne 25. aprila. Predsedovali bodo, kakor doslej, gg. dvorni svetnik Šbisa in dež. svet. Goriup in Flegar. — Z veliko radovednostjo pričakujemo, kakó se bo vrtele tisto znamenito „kolo sreče“, o katerem smo obširneje govorili predzadnje.

Draga kurjava. — Zadnjih par tednov skoro ni bilo dobiti v Gorici ne drv, ne premoga ne og. Bili smo ločeni od vseh stranij, koder dobivamo kurjavo. Vse je bilo jako drago. Zdalj so celó kar zaprte vse prodajalnice premoga. Ni ga dobiti za noben denar! — Enake pritožbe so se čule v Trstu.

Duhovske premembe. — Pod Turn (k sv. Roku) pride za župnika pred. g. dr. Karol Baubela; v Doroberg na mesto umrlega Filipa Kramarja pred. g. Lovro Juvančič iz Slovenca; v Čepovanu je potrjen pred. g. Jakob Rejec, na št. Viški gori pa pred. g. Ignacij Valentičič.

„Prim. List“, ki se silno rad zadira v narodnjake v svoji veliki skrbi za sv. vero, ni rekel niti besedice o imenovanju dr. Baubele k sv. Roku, dasi bi mu ne smelo biti neznan, da ta gospod je povsem pregnal slovensčino iz cerkve, kar je gotovo v škodo verskemu življenju tistih Slovencev, ki hodijo v ono župno cerkev. Slovenci smo pač uboga para pevsvod: v solah, v uradih in v — cerkvi. Cerkev bi morala biti uzor pravice in nepristranosti, a v resnici je v Gorici bolj pristranska v korist Italijanom nego katerikoli c. kr. urad! Slovensčina se razlega sicer tudi v naših cerkvah, ali skoro vseskozi ob takih časih, ko Lahí še spijo.

Pritožbe v tem pogledu so tedaj gosteje, zato naj se nihče ne čudi, ako slíši, da mnogi Slovenci zanemarjajo poslušanje besede, božje. — Hic Rhodus!

Grobovi. — V Ohlokah je umrla mati č. g. vikarija Marijana Ursič r. Devetak. V Tolminu je umrl g. Ivan Tuzulin iz znane narodne rodbine.

V Šmarjah je umrla 7. t. m. mati obeh č. duhovnikov Poljsakov. Več v dopisu v prih. „Primorcu“.

V Gorici je umrl v sredo ob 3. pop. nadeplni mladenič Jakob Kopač, brat vrlega našega svečarja g. Jerneja K. Bil je dobro izučen sladičar in nameraval je ustanoviti se v Gorici, kar bi pomenilo zopet napredek za gor. Slovence. Bolehal je na prsih; ali zadnje dni se je pridružila še neka druga bolezen, ki je v par dneh uničila mlado življenje vrlega mladeniča. — Pogreb žanes ob 2. pop izpred bolnišnice v stolno cerkev in od tam na pokopališče. N. v m. p.!

— V Ravnah pri Cerkmu je umrl 8. t. m. širokoznan g. Ivan Kofol. V obč. starasinstvu je bil 36 let. Presv. cesar ga je odlikoval z zlatim zaslužnim križcem. Star je bil 67 let. N. v m. p.!

Modra logika. — Učerajšnji „Pr. List“ je razodel veliko novico, češ: „Raje s Schwegelnom nego z Mahničem“, kar je vsliknil baje dr. Tavčar v deželnem zboru kranjskem. Dalje modruje: Torej raje z nemskartarjem in liberalcem nego s katolikom! „Vsedloga veže zdaj tudi goriske Slovence, ki so vezani po resolucijah zaupnih mož.“ — No torej, kaj hočete več! Resolucije zaupnih mož z nas vežejo, ne pa kak izrok jednega ali drugega poslanca v mesebnih praski. — Sicer pa nismo še čitali graje v „Pr. Listu“ proti Klum in njegovi družbi, ki je res zvezan z nemskartarji in liberalci proti slovenskim narodnjakom. Čemu se torej vedno obregate ob narodnjake, pometajte vendar pred svojim pragom, kjer je toliko smetlj, da jih ne pomotejo leto in dan vsi gorški ulični pometalci!

Podgorsko homatje. — Prejeli smo obširnejši dopis, kateri priobčimo v „Primorcu“, ki ima v Podgori dvakrat več naročnikov nego „Soča“. — Učeraj je neka Slovenka vlekla svojega otroka v laski vrtee; otrok je jokal in se branil na vso silo, da ga ni zmogla; na pomoč je morala prihiti neka Italijanka, da sta obe spravile otroka v laski vrtee. Žalostno! — V nedeljo se je imelo vršiti vpisovanje za „Legó“, ali ker so dobili med tem neko dobro besedo, so odložili vpisovanje za 14 dni.

Velikodušen dar. — Nadvojvoda Albreht je zapustil, naj se iz njegovega premoženja zgradi v Gradezu poslopje za 60 do 70 ubožnih dunajskih otrok, ki bi se zdravili v morskih kopeljih. Zaveliče mora ostati pod vodstvom usmiljenih sester.

Snežni zameti na Krasu so tudi učeraj ustavili promet, da nismo dobili dunajske pošte. — Taki so sadovi slabe zveze Adrije z notranjimi avstrijskimi deželami. Kdaj vendar prične merodajni krogi resno misliti na to, da je treba se druge železnice do Trsta?!

V Gorici imamo lepo vreme; snega čisto nič, le dež nas včasih nadleguje.

Nesreče. — V nedeljo so našli pri Podmeltu v snegu zmrzlega očeta nekaterih otrok. — Med Bazovico in Sežano so našli mrtvega v snegu 23-letnega zidarskega pomočnika Franca Kumarja iz Rodika, ki je šel peš domov. — Pod Medano se je vtopil v močvirju Jožef Obid iz št. Lenarta Slovenskega v beneški Sloveniji. Šel je k svoji sestri, ki je omožena v Medani; zgršil je najbrže pot, začel v močvir in se zadušil v vodi.

Sodišče v Kobaridu. — Uradna „Wiener Zeitung“ je že objavila ministersko naredbo, s katero se osnuje c. kr. okrajno sodišče v Kobaridu. Ž njo dobi Kobarid tudi davkarji in samostojen cestni odbor. Prijazni obarški trg je s tem veliko pridobil. — Tudi od glavarstva bo vsak mesec hodil jeden uradnik v Kobarid.

K novemu okr. sodišču bodo spadale županije: Kobarid, Kred, Breginj, Sedlo Livek. Dreznica in Ljubušnje iz dosedanjega toliminskega okraja in Trnovo iz bolskega okraja. Tekom letošnjega leta bodo najbrže dovršene že vse priprave; ko se to zgodi, razglasi se posebe dan, kdaj začne poslovati novo sodišče.

S Trnovoga: »Nase starasinstvo je soglasno sklenilo, poslati pravosodnemu ministerstvu spomenico proti sklepu lahonskih odvetnikov, in zahtevati v nji slov. uradovanje pri sodiščih v Corici in pri državnem pravdnistvu.

V ponedeljek 11. t. m. je bila po rajnem nadvojvodi Albrehtu sv. masa zadužnica, katere se je udeležilo c. kr. gozdno oskrbnistvo, občinsko starasinstvo, solska mladina in veliko ljudstva. Ob tej priliki je starasinstvo izrazilo pomol glavarstva njegovemu Veličanstvu sožalnico in neomejeno udanost“.

Iz Bolca nas opozarja prijatelj, kakó je to, da nismo priobčili o zadnji čitalniški veselici večjega dopisa in pohvalili neumor-

nega pevovodjo g. Adolfa Komarca, ki je bil duša vsemu. Zakaj? Zato, ker dopisa nismo dobili! Gospodje, ki so gotovo najprej poklicali, da sporočijo take novosti, se zanašajo drug na drugega, a nikdo se ne zgane. Neki prijatelj nam je pisal o drugih rečeh, dostavil mimogrede, da se je veselica izborna sponesla, in končal: „Sicer si takó in takó dobil obširnejše poročilo“. Ali ni ga bilo! In takó se godi prav pogosto!

Kupnikovo vilo v Šempasu je kupil z inventarjem vred žid Amadeo Bolaffio po sramotno nizki ceni. Čuje se, da gospodar je ni hotel prodati drugim za večjo ceno. Čudno! — Šempasci bodo imeli torej tudi židovsko rodbino v svoji sredi!

V Trstu je bil obsojen pri okrožnem sodišču 17-letni Jos. F. zaradi ludodelstev proti mravnosti in zaradi javnega nasilstva na dva meseca ostre ječe.

V Vidma imajo zaprtih več ljudij iz naših krajev zastran ponarejenega denarja. Jeden je baje iz Ljubljane, drugi s Tolminskega. Hodili so na Lasko kupovat za dober denar večje število ponarejenega; kupčija je kazala velik dobiček, ali zgrabili so jih in deli na vrno pod ključ, kjer zdaj premišljujejo o pravnosti svoje kupčije. — Ker nekateri ne razumejo dosti laščino, tolmači g. prof. Ivan Trinka.

Na Srednjem bi se bila ob zadnjem snegu kmalu pripetila nesreča. Neki sosed je šel obiskat bližnjega sosedu. Ko se je pa vračal domov, pridrvi plaz snoga s hrbitor ga vleče soboj. Sreča je bila, da se je ustavil blizo neke hiše, kjer so slisali njegov klic in prihiteli na pomoč, ker drugace bi bil ostal v snogu; prosto je imel samo glavo in razven tega si je spalnil eno nogo in eno roko.

V Čolencel nad Kanalom so imeli pustno nedeljo nezogibljivi ples; in kakor navadno, končal je s protepom. Eden je težko ranjen; porezali so mu glavo in eno roko; a tudi drugi bodo panetovall, kedaj so plesali na „debelenco“.

Državni zbor. — Dr. Ferjančič in tovaršič so podali 11. t. m. interpelacijo do pravosodnega ministra, ali hoče poskrbeli za to, da bo najvilje sodišče izdajalo tudi slovenske razsodbe v takih pravnih, ki so se v prvi instanci obravnavale v slovenskem jeziku. Lani je minister to obljubil, ali stori ni ničesar.

— Vlada najbrže odtegne postavko za coljsko gimnazijo v provačunu in ustanovi slovensko vspreddico kar upravnim potom. Sicer pa vsak dan prihajajo drugačna poročila.

— Ministerski svet pod predsedstvom presv. cesarja se je odločil za peto volilno kurijo; minister notranjih poslov je že predložil pododseku za volilno reformo vladin naert.

— Najnovejše vesti zatrjujejo, da se ministerstvo maje stališče in da vtegnemo vsak hip čuti novico, da je ministerstvo podalo ostavko. Srečno pol!

Srebrno zapestnilce je našla danes teden neka gospodična v ulici Veturini. Kdor jo je zgubil, jo lahko dobi v naši tiskarni.

Listnica. — Gosp. G. v Tolminu: Zneska 1 gl. 30 kr. od tamošnjih Kneipovcev nismo prejeli. — Dop. iz Cerkna: Pri najboljši volji nismo mogli danes priobčiti dopisa. Prihodnjé ali pa v „Primorcu“.

Društvene vesti.

„Kolesarsko društvo“. — V nedeljo se je udeležilo posvetovanja 16 gospodov; oglasenih je pa že 21. A tudi s Tolminskega nam pišejo, da pristopijo nekateri tamošnji kolesarji. Drevi bo poseben odsek pretresal pravila, v nedeljo pa pridejo ob 3. popoldne zopet vsi gospodje skupaj, da sprejmejo pravila in določijo obleko. — Kolikor moremo soditi, to društvo bo prav živahno.

— Iz Kanala: „Sadjarsko in vinarsko društvo v Kanalu“ bo imelo v torek, 19. t. m. ob 2^{1/2} pop. ustanovni občni zbor v šolskem poslopju. K obilni udeležbi ujudno vabi — odbor.

Koncert ženske podružnice o katerem smo že parkrat poročali, vršil se bo v dan 24. t. m. ob 8. uri zvečer. Spored, ki se razpošlje danes, je zelo zanimiv in bode slovenskemu občinstvu gotovo ugajal. Opomniti je, da se je spevoigra „Sne-gulčica“ predstavljala prvič o priliki, ko je tukajšnje izobraževališče slavilo da 40-letnega službovanja svojega ravnatelja, g. Hafnerja. Mnogi bi se bili radi udeležili takrat slavnosti s posebnim ozirum tudi na spevoigro „Sne-gulčico“, toda tačas so bile udeležbi stavljene ozke meje. Sedaj ima vsakdo priliko, da slíši ta umotvor, kateri se ni še predstavil med Slovenci. Kdor hoče imeti v večer 24. t. m. popoln muzikalen vzitek, naj ne zamudi, kupiti knjižico, v kateri so tiskane besede k tej spevoigri, ki se bode prodajala od nedelje naprej po 10. kr. v „Goriški tiskarni“. A. Gabršček in v dan 24. t. m. pri vstopu. —

Spored prinesemo v prihodnjem „Primorcu“ in „Soči“.

— „Goriški Sokol“ je odložil svojo veselico do 31. t. m., ker bo 24. t. m. končel ženske podružnice. Spored bo prav zanimiv. Opozarjamo prijatelje „Sokola“ že danes na to veselico.

Razgled po slovanskem svetu.

Iz Cetinja (Crnagora) poročajo, da je Porta (turska vlada) zaprla 15 arbanaskih vodij, ker so se upirali miru ter jih dala odvesti v Djarlekir.

Za poljski gimnazij v Tesinu v Sleziji zložili so Poljaki 80.000 gld. Ko bi bili Poljaki pravi Slovani, ne bi bilo potrebno zlagati za sole ne njim; in tudi ostalim Slovanom ne, kajti v državnem zboru se marsikaj odloči z njih pomočjo; ako bi oni hoteli, bi Slovani odločevali v državnem zboru!

Veliki knez Aleksis Mihajlovič je umrl dne 2. t. m. v San Remu na Rivieri v 20. svojem letu. Pokojnik je rojen l. 1875 v Tiflisu, kjer je bil njegov oče guverner Kavkaza. Umrl je vsled neke prsne bolezni.

Rusija in Bolgarska. — V Petrogradu nezaupno gledajo navidezno zblizanje Bolgarske Rusiji, kajti ruski časopisi pišejo, da je Koburzanovo in sofskega prebivalstva rusosilstvo le prisiljenost, ki ne more vezati Rusije. Koburzan bo moral prej ali slej zapustiti Bolgarsko, kajti jedna Rusija se ne more pričeti z bivšim poročnikom ogrskih domobrancev, ki je zasedel služajno bolgarski knezijski prestol.

Rusija namerava v vztočno-afriških vodah povečati svojo vojno mornarico.

Raznoterosti.

Pisemske znamke se morajo prilagoditi vselej le na sprednjo stran zavilka. Odslej bodo strogo pazili na ta ukaz; pisma, ki bodo imela znamke zadaj, se bodo smatrala kot neplačana in treba bo plačati kaznen. Pozor torej!

Papirnat denar čedalje bolj izginja iz prometa. Goldinarjev skoro nič več ni; namesto njih dobivamo zavitke po 50 kron ali po 50 gld. Kdor ima večji denarni promet, bo moral kmalu najeti posebnega cloveka, da mu bo nosil torbo. — Obrtni konsoreji spodnje Avstrije se je obrnili do ministra s prošnjo, naj pusti v prometu vsaj petake toliko časa, dokler ne bo drugega papirnatega denarja mesto njih.

Južna železnica. — Še vedno se nadaljuje pogajanja zastran podražavljenja južne železnice. Dobro poučeni viri trdijo, da iz te moke ne bo kruha. Zato bi bilo pač bolje, ako bi vlada raje obrnila svojo pozornost načrtovani za gradbo predelne železnice.

Tudi v Pragi bo letos razstava in sicer narodopisna, na katero se je vrlo pripravil zavedni narod češki. To bo razstava rečene vrste, kakoršne ne znore nujen drug slovanski narod. — Poročali smo že, da „Istarska vinarska zadruga“ bo imela na razstavi posebno pokusalnico, kjer bo točila svoja vina. Prav bi bilo, ako bi tudi za goriska vina imeli posebno pokusalnico, kakoršno je imelo na goriški razstavi dornberško vinarsko društvo. Tam naj bi se točila vsa naša vina: rebula, vipavec, burgundec, modra frankinja, teran, pikolit itd. Jedna mična gospica v narodni noši bi se tudi dobila, a razstavniki odbor bi dodal jedno češko gospodično. Vsi stroški bi se gotovo povrnil. — Naš urednik je v zvezi z merodajnimi možmi in pojde rad na roko, ako bi bilo mogoče izvršiti to lepo misel, ki bi med Čehi razširila slavo naših vin. Ali to se mora zgoditi takoj!

Najnoviji roman grofa Leva Tolstoga. „Delodajalec in delavec“ izide h kratu v dveh izdanih in sicer jedno bude druze, drugo ceneje. Poslednje izide v „Sjevernem Vjestnik-u“. Za ta roman je odklonil grof Tolstoj vsako nagrado.

Neki ameriški založnik mu je hotel plačati 2 dolarja za vsako erko. Jedna tiskana pola bi imela okoli 35.000 erk; dobil bi torej za vsako tiskano polo 70.000 dolarjev. In vendar je Tolstoj odklonil nagrado! Kaj podobnega svet še ni videl!

Cesare Cantù, o katerem smo poročali zadnjič, je umrl. Bil je učen zgodovinar in zaslužen mož za zjedinjeno Italijo. — Zato so izražali svojo žalost tudi goriški Lahi z brzojavkami županu milanskemu. Dr. Venuti je brzojavil v imenu goriškega mesta. Mi protestujemo proti taki sestavi sozalnice! Reči bi bil moral: v imenu Italijana novinarnega o goriškega mesta! — Tudi dr. Marani je brzojavil v imenu laskega bralnega društva („Gabinetto di lettura“).

Kolera je nastala v Braziliji in to uprav v italijanskih naselbinah. To na znanje tistim, ki bi misli na izselitev v nesrečno Brazilijo.

V Bordeaux-u (Bordó) na Francoskem bo letos mednarodna obrtna in vinska razstava. Tržaski zastopnik razstavnega odbora g. Alfons Faber nam naznanja, da je podaljšal rok za oglaševanje razstavljalcev. Prav bi bilo, da bi bila naša dežela zastopana.

Boj z volkom. Premogar Janez Okorn je šel 26. m. m. iz Stor pri Celju na delo. V neki soteski je zatulil kraj njega velik volk. Okorn je bežal, kar je mogel, volk pa mu je bil vedno za petami in grozno tulil. Okorna so jelo zapuščati sile in z obupnim pogumom se je ustavljal in obrnil proti volku. Volk je strahovito zatulil in planil nanj. Okorn ga je z nogo pahnil nazaj, a to je zver še bolj razdražilo. Z novo silo je naskočila Okorna. Ta je že mislil, da je prišla zadnja njegova ura; skoro brez zavesti, se ni mogel braniti; obrnil je le gorečo rudarsko svetilko proti volku. Ta je tuleč odskočil. Ponovil je svoje naskoke vsak hip, a vselej se umaknil luči Okorn je potem jel nadaljevati svojo pot držeč svetilko vedno proti volku. Ta ni hotel odnehati. Daleč po samoti je odmevalo njegovo tulenje. V takem spremstvu je Okorn po dolgem potovanju prišel od neke kmetijske hiše, kjer se je volk ustavljal in krenil v gozd.

Blazen morilec. — V neki vasi na zapadnem Pruskem je neki čevljar ubil svojo ženo, razsekal truplo in je vrgel v peč; potem je zgrabil svoje jednodetno dete in je tudi vrgel v peč. Baš ko se je lotil petletne svoje hčerke, so prihiteli sosede in so po trdem boju zvezali blaznega morileca ter ga izročili orožnikom.

Draga kopolj. — Neki angleški podjetnik v Buluvaju v južni Afriki je pri neki kupčiji naredil velikansko dobiček. Da izrazi svoje veselje na poseben način, je kupil za 10.000 frankov najfinjšega šampanjca in v njem kopal svoje cenjeno truplo.

Kaj je misliti o kavi in čaju. Pač čudno se nam mora zdeti, kako se je mogla raba kave in čaja toliko razširiti, da se danes kar povsod pije, ako pomislimo, da je trajalo več ko dvesto let, predno se je mogla obojuna pijača udomačiti mej nami.

Leta 1573. je neki nemški zdravnik, po imenu Lenard Raawolf v posebni knjigi prvi seznanil Evropejce s kavo, in l. 1591. je italijanski zdravnik P. Alpinus kavo prinesel iz Egipta v Benetke kot nekako zdravilo. Najprej pa so kavo pili v Arabiji okoli Adena in Moke; od tam se je ta navada zanesla v Egipt in Carigrad. L. 1660. so Armenci pripeljali kavo v vrelah v Pariz, kamor so že leta 1635. Holanci prinesli prve zavitke čaja. A dolgo je trajalo, predno je priprosto ljudstvo kaj izvedelo o tej pijači, le v najboljših ter imenitnejših hišah je polagoma prišlo obojno, kava in čaj, v navado. Zlasti skuhan kava se je ljudem v začetku zdela jako čudna in grozna pijača.

A pri vsem tem je pitje kave prišlo v navado bolj in bolj. L. 1672. so v Drazdane dobili prva zrna kave, l. 1679. pa so v Hamburgu odprli prvo kavarno. V Parizu so l. 1680. pričeli s prvimi kavarnami, a to so bile majhne, umazane sobice. Na Dunaji pa je po veliki zmagi nad Turki l. 1683. neki Kolski odprl prvo kavarno; gosposka mu je dala dovoljenje za to, ker si je mej vojsko kot ogleduh pridobil veliko zalug za kristijane.

Toda dolgo so le velika mesta in bogate družine poznale kavo. Zela začinja desetletja našega veka so zanesla kavo tudi v zadnje vas, pijo jo v najubožnejši bajti, kjer ljudem služi mesto druge hrane, čeravno nič hranilnega in redilnega nima v sebi. Prav živahna je danes kupčija s kavo. Vsega skupaj sedaj pridelujejo na okoli 9 milijonov met. centov kave v vrednosti kakih tisoč milijonov goldinarjev. Samo v Avstriji s Ogersko vred dovozijo na leto za okoli 40 milijonov goldinarjev kave! Tudi čaja se porabi čedalje več; l. 1893. so ga v naše cesarstvo vpeljali 7893. mtr. centov v vrednosti nad 3 milijone gld. Koliko denarjev gre za to obojno na ptuje!

Ker je bila prava kava že od nekdaj predraga navadnim ljudem, a so jo hoteli piti, zato so začeli zmeti pravi kavi primestevati raznih namestkov. Tak nadomestek za kavo so napravljali iz korenine cikorie in iz zgnanih fig, a tudi za to nadomestke je treba iz ptujih dežel dobivati blago.

Jasno je, koliko škoda to napravlja naši deželi v gospodarstvenem oziru, koliko denarjev gre na ptuje za reči, ki nič redilnega nimajo v sebi, temveč so celo deloma škodljive zdravju. In ta brezpotrebni strošek zadeva najbolj priprosto, siromašno ljudstvo. In vendar je staro narodno-gospodarsko pravilo: da naj bi ljudstvo uživalo le to, kar samo prideluje, ali bi vsaj samo lahko pridelovalo!

Še večja škoda kakor na blagu, se po toliko splošni rabi ptuje kave godi na zdravju in telesni moči. Toliko razširjena živčna bolezen, vedno hujše hiranje sedanjega rodu, toliko pogostne bolezni na umu in slušaji mrtvouda imajo po izreku najimunitnejših zdravnikov in učenjakov (n. pr. prof. pl. Virehow, dr. A. Latze, dr. J. Stahlmann, dr. P. Niemeyer, Sily, Graham, dr. Bell, dr. Bardell, dr. Beumont, prof. Brillat-Savarin) svoj vzrok navadno v rednem uživanju kave in čaja, oziroma v strupu kafajini in tejinu, ki ga v sebi imata kava in čaj. Prav najnovejši čas so pokazala znanstvena raziskavanja nevarne posledice rednega pitja kave in čaja, ki so: razne vrste protina in živčne bolezni, glavobol, srčne in želodčne bolezine, mrtvoud.

A čeravno so znane te žalostne posledice omenjene pijače, pa vendar nihče noče pustiti kave in čaja, ako se je navadil jednega ali drugega. Kava je sicer res strup, si misli marsikdo, a je gotovo najprijetnejši strup. Toda toliko nemarni ne smemo biti, da bi se za to nič ne zmenili. Hvala Bogu, da je vsacemu strupu odmenjen tudi zoperstrup ali lek. Tudi zoper škodljivost kave čedalje bolj v navado in rabo prihaja neko sredstvo, ki stori, da pitje kave ni več škodljivo; sredstvo, po katerem se bo domačemu kmetijstvu v korist čedalje bolj omejilo kupovanje drage kave in se utegnejo izpodrinuti nadomestki iz ptujih dežel.

To sredstvo je že toliko priljubljeno in razširjeno domača sladna kava, kakoršno izdelujejo v veliki Kathreinerjevi tovarni za sladno kavo v Stadlavu pri Dunaji. Že danes ima v tej tovarni delavcev na sto in sto zaslužek, in vse kaže, da ima ta tovarna veliko prihodnost.

Brez skrbi za svoje zdravje se sme toraj še nadalje držati zjutraj svoje mlečne kave, in sme po kosilu srebati svojega priljubljenega „črnega“, ako mu primeša omenjene sladne kave, katera utegne tudi preriniti vso ono mnogokrat prav nezdravo zmes dosedanjih nadomestkov za kavo.

Rohsedene Bastkleider Fl. 8.65

bis 42.75 per Stoff z. kompl. Robe — Tussors und Schantungs-Pongees — sowie schwarze, weisse und farbige Henneberg-Selbe von 35 kr. bis fl. 14.65 per Met. — glatte, gestreift, kariert, gemustert, Damaste etc. (ca. 240 versch. Qual. u. 2000 versch. Farben, Dessins etc.), porto- und steuerfrei ins Haus. Muster umgehend. Doppeltes Briefporto nach der Schweiz.

Selben-Fabriken G. Henneberg (k. u. k. Hofl.) Zürich

ZAHVALA.

Smrt nepozabne, prerane umrle matere ozir. soproge

Ane-Marije Uršič roj. Devetak malozila je nam dolžnost, vsaj tem potom javno zahvaliti vse p. n. gosp. kateri so nam izrazili sozlagje o prebriski zgubi, kolikor osebo toliko pismeno! Posebno se preč. duhovščini, ktera je vzlic daljavi in hudim zametom prišla zaostale tolažit in tužno svečanost povzdigniti!

Bog plači stoterno!

V imenu vseh zaostalih

A. Uršič, vikar.
Obloke, 8. marca 1895.

Zahvala.

Vsem častitim gosp. sorodnikom, prijateljem in pevcem, ki so našemu umrlemu ljubljenuemu sinu in bratu

Ivanu Tuzulinu

poslednjo čast skazali, se tem potom najsrčneje zahvaljujemo.

Žalujoča rodbina.

V Tolminu, 13. marca 1894.

Hiša v Gorici na prodaj.

V Gorici, proti gradu (Riva Castello) št. 12. je na prodaj dvonadstropna hiša v dobrem stanu. Več se izve pri uredništvu „Soče“ v „Goriški tiskarni“ A. Gabršček.

Dva hlapca

dobita službo v gradu Galniku pri Trzinu na Gorenjskem, in sicer: hlapec h konjem za 8 gld. mesečne plače, in hlapec k volom za 7 gld. Ustopita lahko takoj v službo. Biti morata poštenega vedenja, delavna in trezna. — Oglase sprejema oskrbnikstvo gradu.

Hiša na prodaj

v št. Andrežu št. 70. po prav ugodni nizki cenil. — Več se izve pri cerkveniku stolne cerkve v Gorici.

Dr. Jos. Stanič

odvetnik v Gorici

Je odprl strojo pisarno v Gosposki ulici št. 4. I. nastropje. Uhod z dvorišča na levo.

Ob petkih in sobotah je po opravihlih zadržan drugod.

Elizir iz kine in železa Cristofoletti.

Ta zelodeni elizir je edino zdravilno sredstvo te vrste, ki zupel podeli tek in okrepa želodec. Okusa je prav prijetnega; v njem sta kina in železo v stalni obliki. Množi krvna telesa in preмага anemijo. — Prodaja se po 60 kr. steklenica. — Neobhodno za šibke ljudi in tiste, ki so na poti ozdravljenja.

V pisarni Seltz-ove tiskarne nasproti semenišču v Gorici prodaja se po znižani cenil — 1 gld. 30 kr.

Veliki teden

VELIKA NOČ.

spisal prof. Andrej Muršič.

Knjiga se pošilja tudi po pošti na povzetje. Kdor pa denar že z naročilom vred pošlje, naj pridene še 10 kr. za vozni list.

Gostilna Antona Vodopivca

v Trstu

ulica Solitario št. 12

priporoča se

rojakom iz Goriške in drugim Slovincem v Trstu, kajti v istoj se točijo le pristna vipavska črna in bela vina iz prvaške občine in s Krasa.

Priporoča se posebno Slovincem, ki pridejo po opravkih v Trst.

Kuhinja prav dobra in po cenil.

Vsako sprejeto naročilo izvrši tiskarna ukusno, brzo in natančno.

Koledar za leto 1895. (za goriško nadškofijo) velja 25 kr.

Čekov račun št. 26220 poštno hranilnice.

„Slovanska knjižnica“. „Knjižnica za mladino“. „PRJMOREC“. „SOČA“. „KAZJPOC“.

Goriška Tiskarna

A. GABRŠČEK,

zaloga vsakovrstnih izdelanih tiskovin za županstva, cerkvene, šolske in druge urade,

v Gosposki ulici št. 9. v Gorici,

sprejema naročila za tisek vsakovrstnih tiskovin,

kakor n. pr.:

vabila k veselcam in plesom, račune, zavitke in listovni papir z natisnjeno tvrdko za trgovce in zastonjke, raznovrstne vizitnice s primernimi zavitki in elegantnimi škatlicami.

Tiskovine po vzorcu za zasebnike, urade, društva itd.

izvršuje točno in natančno po zmerni cenil.

Slednje tiskovine imajo tiskarna izdelane v zalogi:

- Za županstva: Spisek za volilce, glasovni imenik, kontrolni razkaz (za volitve), opravični zapisnik, blagajnični dnevnik (z glavno), sklep računa, proračun, domovnica, ubožni list, plačilni nalog, vročilni list, razna povabila (k volitvi, k novačenju, v občinski uradi), vabilo starešinam k seji (z dnevnim redom in brez njega), pobotnice, zapis za mrlcem, izkaze o premenbah stanovališča (za vojake), poštni dnevnik, kazenski zapisnik, prošnje za oproščenje vojašine itd.
- Za cerkvene urade: Liber bapt., Liber def., Liber matr., Status anim., Testim. mortis, Testim. matrim., Fides mortis et sepult., Fides matr., Nota pro den. factis (in facendis), Fides Nativit. et Bapt., Testim. status liberi, krstni list, poročni list, mrtvaški list, pobotnica za oblaganje in za plače, izkazi umrlih, račun (z raznimi prilogi) itd.
- Za šole so v zalogi vse tiskovine v slovenskem, hrvaškem in italijanskem jeziku, kakor razrednice, tednik, oprav. zapisnik itd.
- Za sodne urade: opr. zapisnik, zapisnike, vročilne liste, vabila, plačilne naloge, malotne tožbe, pooblastila, zvršilne prošnje itd. itd.

Pri pismenem naročevanju tiskovin prosimo naročilo natančno napisati.

Laneno-oljnati

firnež

najboljše vrste prodaja na debelo in drobno

Adolf Hauptmann

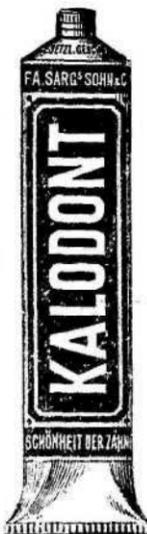
tovarna firnisa v Ljubljani.

ilustrirano katalogo o potrebščinah za obrt, solo in hišo pošiljam na zahtevanje

brezplačno in poštino prosto.

Slovinci! Spominjajte se o vsaki priliki šolske dece v „Sloginih“ zavodih.

SARGOV zdravst. preskušen (Spricavalo: Dunaj 3. jul. 1887.)

KALODONT veliko **MILIJONOV** krat

preskušeno in uspeh dokazano, zdravniško priporočeno in cenil **zobno čistilo in ohranilo.** Dobiva se povsod.

Vozni listi in tovarni listi v

Ameriko.

Kraljevski belgijski poštni parobrod „Red Stearn Linie“ iz Antverpena direktno v

New Jork & Philadelfijo

koncesionovana črta, od c. k. avstrijske vlade Na uprašnja odgovarja točno: koncesionovan zastop

„Red Star Linie“

na DUNAJU, IV Weyringergasse 17 ali pri

JOSIP-U STRASSERJ-U

Stallbureau & commercialer Correspondent der k. k. Staatsbahnen in Innsbruck

„Kupuj pri kovaču in ne pri kovačetu!“

pravi stari pregovor.

To velja po vsaj pravici za moj zavod, kajti le tako veika kupčija, kakoršna je moja, ima zbok gotovega plačevanja velikanskih množin blaga, in drugih prednosti, cene stroške, kar mora biti slednje v korist kupovalca samemu. Krasni uzorec znesnim odjemalcem gratis in franko. — Bogate zbirke uzorcev, kakor še nikoli, za krojače nefrankovane.

Snovij za obleke.

Pervilen in doskling za veččastito duhovščino, predpisane snovi za uniforme c. k. uradnikov, tudi za veterane, gasilce, teovadce, Hrvce, sukno za biljard in feralne mize, preproge za vozove, loden. Velika zaloga štajerskega, koroškega, tirolskega lodna za gospe in gospe po izvornih tovarniških cenah v tako veliki izbiri, kakor takih ne more imeti niti dvajseter konkurenceja. Največa izber le finega trajnega sukna v najmodnejših barvah za r. s. p. Sukna, ki se dajo prati, potni ogrtači od gld. 4 do 14 itd., potem tudi potrebščine za krojače (kakor podstave za rokave, gumbi, šivanke, sukancec itd.)

IV. Stikarofsky, BRNO

(avst. Manchester). Največa zaloga tovarniškega sukna v vrednosti 1/2 milijona goldinarjev. Pošilja se le po poštenu povzetju!

Svarilo: Agentje in krošnjari ponujajo tudi dostojno svoje blago pod znakom „Stikarofskega blaga“. Da zabranim varanje p. n. odjemalcev, naznanjam, da takim ljudem ne prodajam blaga pod nobenim pogojem. (24)

Za vsako faro, za vsaki poštno uradnik okraj in za vsako okolico, kjer koli je ljudska šola, se razumna, spoštovana in krepostna oseba kot

opravnik in posrednik

proti vrednem postranskem zaslužku od nekega avstrijskega finančnega zavoda prve vrste nastavlja. Puanilbe pod „111.895“ Gradec poste restant.

Za trgovca in krošnjarje!

Najboljše in najcenejše kupovališče za vse vrste: možk in ženske nogavice Jägerjevo perla robe itd. v tovarniški zalogi

Jos. Mandl, Duna

1. Schwertgasse 3 (be Wipplingerstrasse 18.)

Najtočnija računsiljatev po telegrafu in pošti na vsaki strani.